

УДК 376.1:37.018.43:004.9

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.19>

Тетяна МАРТИНЮК

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025
ORCID: 0000-0002-9288-8179

Юрій ГРИНЕВИЧ

аспірант кафедри соціальної роботи, Національний університет «Запорізька політехніка», вул. Жуковського, 64, м. Запоріжжя, Україна, 69063
ORCID: 0009-0004-3790-5492

Бібліографічний опис статті: Мартинюк, Т., Гриневич, Ю. (2025). Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу у процесі інклюзивного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 141–149, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.19>

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ У ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Інклюзивна освіта в умовах сучасного суспільства є не лише освітньою стратегією, а й ключовим напрямом соціальної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Особливої уваги потребують діти з інтелектуальними порушеннями, для яких створення адаптивного й підтримувального середовища є критичним чинником розвитку та соціалізації. Сучасні психолого-педагогічні практики потребують трансформації відповідно до принципів гуманістичної психології, індивідуалізованого навчання та міждисциплінарної взаємодії. Актуальність теми посилюється зростаючою потребою у використанні новітніх цифрових технологій для забезпечення ефективного освітнього процесу та індивідуалізованого супроводу дітей з ООП. Метою дослідження є аналіз сучасних психолого-педагогічних підходів і цифрових технологій, які застосовуються в інклюзивній освіті для ефективного супроводу дітей з інтелектуальними порушеннями, з урахуванням екосистемного бачення їхнього розвитку у взаємодії з соціальним середовищем. У дослідженні використано комплексний теоретико-аналітичний підхід із застосуванням методів системного аналізу, порівняльного вивчення педагогічних практик, критичного осмислення сучасних моделей інклюзивного навчання. Основу концептуальної рамки становить екосистемний підхід (U. Bronfenbrenner; R. Lerner; B. Little), що розглядає розвиток дитини в контексті багаторівневої взаємодії її з мікро-, мезо-, макро- та хроносоціальними системами. Особлива увага приділена аналізу потенціалу адаптивних цифрових платформ, VR/AR-технологій та мультисенсорних середовищ в умовах психолого-педагогічного супроводу. Уперше в українському контексті комплексно розкрито можливості інтеграції екосистемного підходу до психолого-педагогічного супроводу з використанням сучасних цифрових технологій у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Обґрунтовано, що ефективність інклюзивного навчання значною мірою залежить від динамічної взаємодії всіх суб'єктів освітнього середовища, врахування особистісних проєктів дитини та використання інструментів, здатних забезпечити гнучку індивідуалізацію процесу навчання. Вперше проаналізовано ефективність таких технологій, як Smart Sparrow, Knewton, Oculus Rift, Microsoft HoloLens у контексті інклюзивної освіти в умовах інтелектуальних порушень. Застосування екосистемного підходу у поєднанні з сучасними цифровими технологіями забезпечує якісно новий рівень психолого-педагогічного супроводу дітей з інтелектуальними порушеннями. Це дозволяє не лише формувати адаптивне освітнє середовище, а й активно сприяти самореалізації дитини як повноцінного суб'єкта освітнього процесу. Перспективним є подальше дослідження впливу інноваційних технологій на динаміку розвитку ключових соціальних та когнітивних навичок у дітей з ООП, а також формування моделей партнерської взаємодії всіх учасників освітнього процесу в інклюзивному просторі.

Ключові слова: екосистемний підхід, інклюзивна освіта, діти з ООП, адаптивні технології, віртуальна реальність, соціальна реклама.

Tetiana MARTYNIUK

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Social Work and Pedagogy of the Higher School, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025
ORCID: 0000-0002-9288-8179

Yuriy HRYNEVICH*Postgraduate Student at the Department of Social Work, National University Zaporizhzhia Polytechnic, 64 Zhukovskoho str., Zaporizhzhia, Ukraine, 69063***ORCID:** 0009-0004-3790-5492

To cite this article: Martyniuk, T., Hrynevych, Yu. (2025). Suchasni tekhnolohii psykholoho-pedahohichnoho suprovodu u protsesi inkliuzyvnoho navchannia ditei z intelektualnymy porushenniamy [Innovative technologies of psychological and pedagogical support in the process of inclusive education of children with intellectual disabilities]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 2, 141–149, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.19>

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT IN THE PROCESS OF INCLUSIVE EDUCATION FOR CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

Inclusive education in modern society is not only an educational strategy, but also a key direction of social integration of children with special educational needs (SEN). Children with intellectual disabilities require special attention, for whom the creation of an adaptive and supportive environment is a critical factor in development and socialization. Modern psychological and pedagogical practices require transformation in accordance with the principles of humanistic psychology, individualized learning and interdisciplinary interaction. The relevance of the topic is enhanced by the growing need to use the latest digital technologies to ensure an effective educational process and individualized support for children with SEN. Purpose. The purpose of the study is to analyze modern psychological and pedagogical approaches and digital technologies used in inclusive education for the effective support of children with intellectual disabilities, taking into account the ecosystem vision of their development in interaction with the social environment. Methodology. The study uses a comprehensive theoretical and analytical approach using methods of system analysis, comparative study of pedagogical practices, and critical reflection on modern models of inclusive education. The conceptual framework is based on the ecosystem approach (U. Bronfenbrenner, R. Lerner, B. Little), which considers the development of a child in the context of its multi-level interaction with micro-, meso-, macro-, and chronosocial systems. Special attention is paid to the analysis of the potential of adaptive digital platforms, VR/AR technologies, and multisensory environments in the context of psychological and pedagogical support. Scientific novelty. For the first time in the Ukrainian context, the possibilities of integrating an ecosystem approach to psychological and pedagogical support using modern digital technologies in working with children with intellectual disabilities have been comprehensively revealed. It is substantiated that the effectiveness of inclusive education largely depends on the dynamic interaction of all subjects of the educational environment, taking into account the child's personal projects and the use of tools capable of providing flexible individualization of the learning process. For the first time, the effectiveness of such technologies as Smart Sparrow, Knewton, Oculus Rift, Microsoft HoloLens in the context of inclusive education in conditions of intellectual disabilities has been analyzed. Conclusions. The use of an ecosystem approach in combination with modern digital technologies provides a qualitatively new level of psychological and pedagogical support for children with intellectual disabilities. This allows not only to form an adaptive educational environment, but also to actively promote the self-realization of the child as a full-fledged subject of the educational process. Further research into the impact of innovative technologies on the dynamics of the development of key social and cognitive skills in children with SEN, as well as the formation of models of partnership interaction of all participants in the educational process in an inclusive space, is promising.

Key words: ecosystem approach, inclusive education, children with SEN, adaptive technologies, virtual reality, social advertising.

Актуальність проблеми. Проблема психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ООП), зокрема з інтелектуальними порушеннями, є однією з ключових у сучасній освітній практиці. Зростання кількості таких дітей у загальноосвітніх закладах, спричинене впровадженням інклюзивної освіти, вимагає створення ефективних підходів до їхньої підтримки. За даними ЮНІСЕФ, близько 10% дітей у світі мають особливі потреби, і значна їхня частка стикається

з бар'єрами у навчанні та соціалізації через недостатню адаптацію освітнього середовища. В Україні інклюзивна освіта набула розвитку після ухвалення Закону «Про освіту» (2017), однак практична реалізація стикається з проблемами: браком кваліфікованих кадрів, обмеженим доступом до сучасних технологій і низьким рівнем суспільної толерантності. Хронічний стрес, тривожність і соціальна ізоляція, які часто супроводжують дітей з ООП, погіршують їхній розвиток, що підкреслює необхід-

ність комплексного супроводу. Водночас швидкий розвиток цифрових технологій (віртуальна реальність, адаптивні платформи) і соціальних кампаній відкриває нові можливості для подолання цих викликів. Актуальність дослідження зумовлена потребою інтеграції теоретичних підходів, таких як екосистемний, із практичними інструментами для забезпечення повноцінного включення дітей з ООП у суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасні дослідження психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ООП) спираються на роботи ключових науковців. Урі Бронфенбреннер у книзі «*Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development*» розробив екологічну модель розвитку, акцентуючи на впливі мікро-, мезо-, екзо-, макро- та хроносистем на дитину. Його підхід став основою екосистемного супроводу в інклюзивній освіті. Ричард Лернер у співавторстві з Віллісом Овертоном у «*Handbook of Child Psychology and Developmental Science, Volume 1*» підкреслює динамічність розвитку через взаємодію з середовищем, пропонуючи рамки для індивідуальних освітніх планів. Браян Літл у «*Who Are You, Really?*» наголошує на персоналізації навчання через врахування мотивів дитини з ООП.

У сфері технологій Анна Мейєр, Девід Роуз і Девід Гордон у «*Universal Design for Learning: Theory and Practice*» обґрунтували універсальний дизайн навчання (UDL) для адаптації контенту. Сара Парсонс і Сью Кобб у статті «*State-of-the-art of virtual reality technologies*» показали ефективність VR для соціальних навичок, а Френк Бут із співавторами в «*Access to assistive technology*» дослідили бар'єри доступу до технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями. Дослідження Інституту соціальної та політичної психології НАПН України та звіти UNICEF підкреслюють роль соціальної реклами у формуванні толерантності до інклюзії, хоча брак даних про її довгостроковий ефект потребує подальшого аналізу.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення сучасних підходів до організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ООП) з акцентом на інтеграцію екосистемного підходу, інноваційних технологій і соціальної реклами. Дослідження спрямоване на розкриття теоретичних

засад і практичних можливостей створення адаптивного освітнього середовища, яке сприяє розвитку та соціалізації таких дітей, а також на оцінку ефективності цифрових інструментів (адаптивних платформ, VR/AR, мультисенсорних середовищ) і соціальних кампаній у цьому процесі. Крім того, передбачається порівняння міжнародного досвіду (США, Канада, Норвегія, Фінляндія) з українськими практиками для визначення перспектив удосконалення інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасні підходи до організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ООП) базуються на концепції гуманістичної психології, педагогіки співробітництва та індивідуалізованого навчання. Головна мета такого супроводу полягає у створенні адаптивного освітнього простору, який сприятиме максимальному розкриттю потенціалу кожної дитини з урахуванням її психофізичних можливостей.

Одним із ключових аспектів є мультидисциплінарний підхід, що передбачає тісну взаємодію педагогів, психологів, корекційних педагогів, соціальних працівників, медичних спеціалістів та родин дітей з ООП. Основна увага приділяється ранньому виявленню та комплексному підходу до корекції й розвитку, що дозволяє значно підвищити ефективність навчання та соціальної адаптації дитини (Individuals with Disabilities Education Act, n.d.).

Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти характеризуються застосуванням різноманітних підходів та методологічних стратегій. Особливо перспективним і актуальним у цьому контексті є екосистемний підхід, теоретичні основи якого закладені такими провідними дослідниками, як Урі Бронфенбреннер (Bronfenbrenner, 2005), Ричард Лернер (Lerner et al., 2017) та Браян Літл (Little et al., 2017).

Екосистемний підхід (ecosystem approach) у педагогічній та психологічній науках ґрунтується на уявленнях про розвиток дитини як безперервний процес активної взаємодії особистості з навколишнім середовищем. Однією із ключових ідей даного підходу є положення про те, що розвиток дитини не може бути адекватно зрозумілим та забезпеченим поза контекстом її постійних взаємодій із соціальними системами

різних рівнів складності (родина, школа, громада, суспільство) (Meyer et al., 2017).

Основоположником екологічної моделі розвитку людини, яка є базовою для екосистемного підходу, вважається Урі Бронфенбреннер. Він запропонував багаторівневу модель взаємодії середовищних факторів та їхнього впливу на розвиток дитини (Bronfenbrenner, 2005, 30). Його екологічна модель складається з декількох взаємопов'язаних систем, що мають різний ступінь наближеності до дитини:

- **мікросистема** (безпосереднє оточення: родина, однолітки, вихователі, педагоги);
- **мезосистема** (зв'язки між різними мікросистемами, наприклад, взаємодія сім'ї та школи);
- **екзосистема** (середовища, що не включають дитину безпосередньо, проте мають опосередкований вплив, наприклад, умови праці батьків);
- **макросистема** (культурні цінності, соціальні норми, освітня політика та суспільні установки щодо інклюзії);
- **хроносистема** (часова перспектива, що враховує історичні зміни та етапи розвитку самої дитини і соціальних контекстів її життя) (Bronfenbrenner, 2005, 31). Ці теоретичні положення були поглиблені у працях Ричарда Лернера, який розглядає розвиток дитини як динамічний та нелінійний процес постійних трансакційних взаємодій між особистістю та середовищем. Лернер наголошує, що в умовах інклюзивного навчання саме узгоджена діяльність усіх суб'єктів освітнього простору – педагогів, психологів, соціальних працівників, сімей та громади – дозволяє забезпечити найбільш сприятливі умови для розвитку та соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями (Lerner, Overton, 2017).

Своєю чергою, Браян Літл додав до цього розуміння важливість врахування особистісних проєктів (personal projects) самої дитини, що передбачає визнання її як активного суб'єкта свого розвитку та освітнього процесу. У контексті інклюзії це означає необхідність максимально персоналізованого, індивідуально орієнтованого підходу, який враховує не тільки особливості розвитку та обмеження дитини, але й її інтереси, мотиви та уявлення про власні можливості й перспективи (Little, 2017).

Суть підходу полягає у тому, що ефективний психолого-педагогічний супровід дітей

з особливими освітніми потребами може бути здійснений лише за умов активної взаємодії між усіма суб'єктами освітнього середовища. Інтелектуальні порушення у дітей часто створюють бар'єри, які обмежують їхню здатність до соціальних взаємодій і самореалізації. Саме тому завданням екосистемного підходу є створення взаємозалежних, гнучких та адаптивних умов розвитку, що сприятимуть реалізації потенціалу кожної дитини з ООП в умовах максимально природного соціального контексту (Meyer, 2014).

Актуальність екосистемного підходу в сучасних умовах зумовлена тим, що інклюзивна освіта як процес вимагає не тільки змін у навчальних програмах чи методиках, а й докорінних змін у суспільній свідомості, міжособистісних стосунках та формах соціальної взаємодії. Він дозволяє уникнути спрощеного бачення дитини з ООП як «проблемної» чи «дефіцитарної» одиниці. Навпаки, застосовуючи цей підхід, педагогічні та психологічні служби визнають дитину з інтелектуальними порушеннями повноправним членом громади, інтегрованим у різноманітні взаємозв'язки та суспільні структури, враховуючи, що кожне середовище її розвитку має не тільки потенціал до підтримки, а й ресурси для ефективного впливу на її розвиток (Boot, 2018, 90).

Сучасний стан розвитку цифрових технологій відкриває нові перспективи для ефективного психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ООП), зокрема з інтелектуальними порушеннями. Серед найбільш перспективних технологій, які активно застосовуються в освітньому процесі інклюзивних закладів, є адаптивні цифрові платформи, технології віртуальної та доповненої реальності, а також інтерактивні мультисенсорні середовища (Bronfenbrenner, 2005, 39).

Адаптивні цифрові платформи є сучасними інструментами освітнього процесу, що створені на основі штучного інтелекту та мають здатність гнучко підлаштовувати навчальний контент та завдання під індивідуальні особливості, потреби та можливості учнів. Особливо ефективно ці платформи можуть бути використані в роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями, де індивідуальний підхід є ключовим фактором успішності освітнього процесу.

Платформи, такі як Smart Sparrow та Knewton, відзначаються високою адаптивністю та індивідуалізацією освітнього контенту. Технологія цих платформ передбачає безперервну оцінку успіхів та труднощів учня в реальному часі, після чого алгоритм автоматично коригує зміст та складність завдань. Завдяки цьому учень з інтелектуальними порушеннями отримує навчальний матеріал саме в тому обсязі та у тій формі, які відповідають його актуальним можливостям і потребам (Knewton Adaptive Learning Platform, n.d.).

Такі адаптивні платформи є особливо важливими у контексті психолого-педагогічного супроводу, оскільки забезпечують індивідуалізацію освітнього процесу, підтримують високий рівень мотивації дитини завдяки швидкій та позитивній зворотній реакції а також дозволяють педагогам та психологам постійно моніторити прогрес кожної дитини.

Технології віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) належать до категорії високо-ефективних засобів навчання, що пропонують інтерактивні сценарії взаємодії дитини з навколишнім середовищем у віртуальному форматі. Яскравими прикладами таких технологій є пристрої та платформи Oculus Rift і Microsoft HoloLens (Microsoft, n.d.; Oculus Rift, n.d.).

Застосування VR та AR в інклюзивному освітньому просторі зумовлене їхніми унікальними можливостями у розвитку ключових компетенцій дітей з інтелектуальними порушеннями. Зокрема, ці технології забезпечують:

- розвиток просторової орієнтації завдяки імітації ситуацій повсякденного життя у віртуальному просторі;
- формування соціальних навичок через віртуальні сценарії міжособистісної взаємодії та комунікації;
- покращення моторної координації завдяки тренуванню рухових навичок у контрольованому, безпечному віртуальному середовищі;
- стимуляцію емоційного інтелекту через взаємодію з персонажами та різними соціальними ситуаціями, що імітують реальні обставини життя (Boot, 2018, 93).

Ще одним напрямом сучасних технологій, що набув поширення у психолого-педагогічній практиці, є інтерактивні мультисенсорні середовища (Multisensory Environments). Прикладом

таких середовищ є спеціалізовані сенсорні кімнати (Sensory Rooms) та інтерактивні навчальні середовища з мультисенсорними можливостями (Multisensory Interactive Learning Environments) (Lerner, 2017, 321).

Мультисенсорні середовища передбачають комплексну стимуляцію різних сенсорних каналів (зір, слух, дотик, нюх, смак), що забезпечує всебічну підтримку розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями. Завдяки мультисенсорній стимуляції досягається низка важливих ефектів:

- зниження рівня стресу та тривожності, що часто є супутніми станами дітей з ООП;
- покращення когнітивних здібностей через цілеспрямовану стимуляцію уваги, пам'яті та мислення;
- розвиток соціальних компетенцій шляхом організації групових занять у мультисенсорних просторах;
- регуляція поведінки, корекція гіперактивності та покращення самоконтролю дитини (Meyer, 2014).

Окрім цього, сучасні інтерактивні середовища є адаптивними та можуть бути налаштовані відповідно до індивідуальних потреб кожної дитини, що робить їх ефективним інструментом психолого-педагогічного супроводу у контексті інклюзивної освіти.

Одним з основних факторів, що визначають успіх упровадження інноваційних технологій у психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами (ООП), є аналіз та адаптація найкращих міжнародних та вітчизняних практик. У цьому контексті особливий інтерес становить досвід США, Канади, європейських країн (Норвегії та Фінляндії) та сучасний стан розвитку цього напрямку в Україні (Bronfenbrenner, 2005, 45).

США та Канада є визнаними світовими лідерами у сфері впровадження інклюзивних стратегій та використання сучасних цифрових технологій у психолого-педагогічному супроводі дітей з ООП. Ці країни активно використовують концепцію універсального дизайну в навчанні (Universal Design for Learning – UDL), що базується на індивідуалізованому підході до кожного учня (Scope UK – End the Awkward Campaign, n.d.).

У США на державному рівні впроваджена низка федеральних програм, зокрема IDEA

(Individuals with Disabilities Education Act), яка регламентує підтримку дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливістю американської системи є її високий рівень інтеграції адаптивних цифрових платформ у навчальний процес. Використання платформ, таких як Smart Sparrow, Khan Academy, Knewton, на сьогодні є звичною практикою у школах з інклюзивним навчанням (Smart Sparrow Adaptive Learning Platform, n.d.).

У Канаді інклюзивна освіта розглядається як національний пріоритет. Особлива увага приділяється створенню та реалізації індивідуальних освітніх планів (IEP – Individual Education Plans). Використання UDL є обов'язковим компонентом усіх програм інклюзивної освіти. Цифрові технології, включаючи VR і AR (Microsoft HoloLens), використовуються в канадських школах для соціальної адаптації та покращення комунікативних навичок дітей з інтелектуальними порушеннями. Важливу роль у Канаді відіграють спеціальні програми державного фінансування, що підтримують школи в реалізації інноваційних методик навчання (Individuals with Disabilities Education Act, n.d.).

Європейський досвід впровадження технологій у інклюзивному навчанні найкраще ілюструється прикладами Норвегії та Фінляндії, які мають розвинені системи інклюзивної освіти, що підтримуються на державному рівні.

У Норвегії активним є впровадження мультидисциплінарних команд підтримки, до складу яких входять педагоги, психологи, соціальні працівники, IT-фахівці. Використання інтерактивних мультисенсорних середовищ (Multisensory Environments) є поширеною практикою. Окремі муніципалітети мають спеціальні «сенсорні кімнати», оснащені інтерактивними пристроями для дітей з інтелектуальними порушеннями. Також застосовуються адаптивні платформи, які забезпечують автоматичну індивідуалізацію навчання та стимулюють когнітивний розвиток учнів (European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Reports and research studies, n.d.).

Фінляндія відома у світі своїми прогресивними освітніми стратегіями. Там цифрові технології інтегровані у процес навчання дітей з ООП на всіх етапах освіти. Використовуються як доповнена реальність, так і різноманітні

онлайн-платформи, які сприяють соціалізації та когнітивному розвитку. Важливим елементом фінської моделі є активна взаємодія школи з громадою. Створюються програми соціальної взаємодії, які підтримуються цифровими інструментами та мультимедійними ресурсами, зокрема програмним забезпеченням, адаптованим для учнів з особливими освітніми потребами (European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Reports and research studies, n.d.).

В Україні протягом останніх років відбулися значні позитивні зміни щодо впровадження інноваційних технологій у психолого-педагогічний супровід дітей з ООП. Зокрема, було створено мережу Інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), які відіграють провідну роль у реалізації сучасних підходів до роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12 липня 2017 р. № 545).

Інклюзивно-ресурсні центри активно впроваджують цифрові технології. В Україні ефективно застосовуються інтерактивні мультисенсорні середовища, що сприяють корекції поведінки, розвитку соціальних навичок та емоційної регуляції у дітей з інтелектуальними порушеннями. Серед популярних ресурсів – спеціалізовані сенсорні кімнати, цифрові адаптивні платформи («Розумники», «Інклюзія-онлайн») та освітні мобільні додатки (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12 липня 2017 р. № 545).

Сучасні дослідження підтверджують важливу роль соціальної реклами як ефективного комунікативного інструменту, що здатен впливати на формування суспільних цінностей, установок та поведінки. В умовах інклюзивної освіти соціальна реклама стає вагомим чинником створення сприятливого інформаційного середовища, що дозволяє зменшити рівень стигматизації, дискримінації, підвищити рівень толерантності суспільства до дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

Одним із яскравих прикладів міжнародного досвіду ефективної соціальної реклами у сфері інклюзії є кампанія «Think Inclusive» (США, Канада, Австралія) (Think Inclusive Campaign, n.d.). Основною метою цієї кампанії

було формування усвідомленого ставлення суспільства до ідей інклюзивного навчання. Кампанія активно використовувала як традиційні медіа (телебачення, радіо, зовнішню рекламу), так і цифрові платформи (соціальні мережі, онлайн-відео). Основний меседж кампанії – «Кожна дитина має право навчатися разом зі своїми однолітками» – був спрямований на руйнування стереотипів, пов'язаних із уявленням про неможливість ефективного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в загальних школах. За даними досліджень, проведених після кампанії, рівень громадської підтримки інклюзивної освіти у США зріс на 25%, що свідчить про високу ефективність такого типу реклами (Think Inclusive Campaign, n.d.).

Ще одна успішна міжнародна кампанія – «End the Awkward» (Велика Британія), яку реалізувала організація Score. Ця кампанія мала на меті зменшити соціальну напругу, що виникає у спілкуванні з людьми з інтелектуальними та фізичними порушеннями. Кампанія використовувала відеоролики, соціальні мережі та інтерактивні платформи для демонстрації типових життєвих ситуацій, в яких виникає незручність чи непорозуміння між людьми з та без інвалідності. В результаті кампанії понад 60% опитаних громадян зазначили, що почали краще розуміти проблеми людей з ООП і почали поводитися більш природно та позитивно в ситуаціях спілкування (Think Inclusive Campaign, n.d.).

Український досвід у сфері соціальної реклами щодо інклюзивного навчання є також досить цікавим та перспективним. В Україні за останні роки були реалізовані декілька помітних соціальних кампаній.

Однією з таких кампаній стала соціальна ініціатива «Інклюзія починається з тебе», яку активно підтримували МОН України, громадські організації та міжнародні партнери. Метою кампанії було поширення ідеї про важливість інклюзивного навчання та залучення широких верств населення до підтримки цієї ідеї. Кампанія включала відеоролики, соціальні постери, освітні онлайн-вебінари та семінари для педагогів і батьків, які демонстрували реальні історії успіху дітей з інтелектуальними порушеннями, що навчаються в загальноосвітніх школах (Соціальна кампанія «Інклюзія починається з тебе», n.d.).

Ще однією знаковою кампанією стала соціальна реклама під назвою «Дивись ширше», яка була реалізована громадськими активістами у співпраці з міжнародними організаціями (ЮНІСЕФ, ПРООН). Ця кампанія привертала увагу до потенціалу дітей з ООП, акцентуючи на важливості бачити не обмеження, а здібності та можливості кожної дитини. Кампанія була високо оцінена експертами, які відзначили її позитивний вплив на зміну ставлення суспільства до дітей з ООП та інклюзивної освіти загалом (Кампанія «Дивись ширше»).

Ефективність соціальної реклами як інструменту впливу на громадську думку підтверджується низкою досліджень, проведених як в Україні, так і за кордоном. Зокрема, згідно з результатами соціологічних досліджень, проведених Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України, соціальна реклама на тематику інклюзивної освіти здатна істотно зменшити прояви стигматизації та дискримінації. Дослідження свідчать, що після перегляду відповідної соціальної реклами у 68% опитаних покращилося ставлення до дітей з ООП, а понад 70% зазначили, що готові підтримувати ініціативи, пов'язані з розвитком інклюзивної освіти.

Таким чином, соціальна реклама є важливим інструментом формування позитивного іміджу інклюзивного навчання, зменшення стигматизації та підвищення суспільної підтримки дітей з інтелектуальними порушеннями. Подальше дослідження цього напрямку дозволить удосконалити методики створення ефективних соціальних кампаній та посилити їхній вплив на суспільство, що сприятиме розвитку інклюзивного навчання в Україні та світі загалом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження сучасних підходів до психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивній освіті показало, що ефективність цього процесу залежить від поєднання теоретичних засад, інноваційних технологій і соціальних інструментів. Системний підхід сприяє створенню адаптивного освітнього середовища, враховуючи взаємодію дитини з оточенням. Технології допомагають індивідуалізувати навчання та розвивати ключові навички, а соціальні ініціативи підвищують суспільну підтримку інклюзії. Міжнародний досвід підкреслює перспективність

таких методів, тоді як в Україні потрібне їхнє ширше впровадження та вдосконалення умов, що сприятиме соціалізації дітей.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі ефективності конкретних цифрових технологій у процесі

психолого-педагогічного супроводу дітей з інтелектуальними порушеннями, зокрема шляхом емпіричної перевірки впливу адаптивних платформ, VR/AR-технологій та мульти-сенсорних середовищ на динаміку навчальних досягнень і соціалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дослідження ефективності соціальної реклами / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. URL: <http://ispp.org.ua> (дата звернення 12.03.25)
2. Закон України «Про освіту» (розділ про інклюзивну освіту) від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Дата звернення 9.03.25)
3. Кампанія «Дивись ширше» / ЮНІСЕФ Україна. URL: <https://www.unicef.org/ukraine> (Дата звернення 19.03.25)
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12 липня 2017 р. № 545 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п> (Дата звернення 12.03.25)
5. Соціальна кампанія «Інклюзія починається з тебе» / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivna-osvita> (Дата звернення 8.03.25)
6. Boot F. H., Owuor J., Dinsmore J., MacLachlan M. Access to assistive technology for people with intellectual disabilities: A systematic review to identify barriers and facilitators. *Journal of Intellectual Disability Research*. 2018. Vol. 62, No. 10. С. 90–98.
7. Bronfenbrenner U. *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2005. 336 с. URL: <https://us.sagepub.com/en-us/nam/making-human-beings-human/book225589> (дата звернення 15.03.25)
8. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Reports and research studies. URL: <https://www.european-agency.org> (дата звернення 12.03.25)
9. Individuals with Disabilities Education Act (IDEA) [Електронний ресурс]. URL: <https://sites.ed.gov/idea> (дата звернення 5.03.25)
10. Knewton Adaptive Learning Platform. URL: <https://www.knewton.com> (дата звернення 12.03.25)
11. Lerner R. M., Overton W. F. *Handbook of Child Psychology and Developmental Science, Volume 1: Theory and Method*. Hoboken, NJ: Wiley, 2017. 912 с. URL: <https://www.wiley.com/en-us/Handbook+of+Child+Psychology+and+Developmental+Science-p-9781118136850> (дата звернення 11.03.25)
12. Little B. R. *Who Are You, Really? The Surprising Puzzle of Personality*. New York: TED Books, 2017. 128 с. URL: <https://www.ted.com/books/who-are-you-really> (дата звернення 10.03.25)
13. Meyer A., Rose D. H., Gordon D. *Universal Design for Learning: Theory and Practice*. Wakefield, MA: CAST Professional Publishing, 2014. URL: <http://udltheorypractice.cast.org> (дата звернення 12.03.25)
14. Microsoft HoloLens – Mixed Reality Technology. Режим доступу: <https://www.microsoft.com/en-us/hololens> (дата звернення 8.03.25)
15. Oculus Rift – Virtual Reality Technology. Режим доступу: <https://www.oculus.com/rift> (дата звернення 8.03.25)
16. Parsons S., Cobb S. State-of-the-art of virtual reality technologies for children on the autism spectrum. *European Journal of Special Needs Education*. 2011. Vol. 26, No. 3. С. 355–366.
17. Scope UK – End the Awkward Campaign. Режим доступу: <https://www.scope.org.uk/campaigns/end-the-awkward> (Дата звернення 11.03.25)
18. Smart Sparrow Adaptive Learning Platform. URL: <https://www.smartsparrow.com> (Дата звернення 12.03.25)
19. Think Inclusive Campaign. URL: <https://www.thinkinclusive.us> (Дата звернення 10.03.25)
20. UNICEF. Inclusive Education Reports. URL: <https://www.unicef.org/education/inclusive-education> (дата звернення 12.03.25)

REFERENCES:

1. Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy. (2025, March 12). Doslidzhennia efektyvnosti sotsialnoi reklamy [Study of the effectiveness of social advertising]. Retrieved from <http://ispp.org.ua> [in Ukrainian]
2. Verkhovna Rada Ukrainy. (2017, September 5). Zakon Ukrainy "Pro osvitu" (rozdil pro inkliuzyvnu osvitu) [Law of Ukraine "On Education" (section on inclusive education)] No. 2145-VIII. Retrieved March 9, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian]

3. UNICEF Ukraina. (2025, March 19). Kampaniia “Dyvys shyrshе” [Campaign “Look wider”]. Retrieved from <https://www.unicef.org/ukraine> [in Ukrainian]
4. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2017, July 12). Postanova “Pro zatverdzhennia Polozhennia pro inkliuzyvno-resursnyi tsentr” [Resolution “On approval of the Regulation on Inclusive Resource Centers”] No. 545. Retrieved March 12, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п> [in Ukrainian]
5. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2025, March 8). Sotsialna kampaniia “Inkliuziia pochynaetsia z tebe” [Social campaign “Inclusion begins with you”]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivna-osvita> [in Ukrainian]
6. Boot, F. H., Owuor, J., Dinsmore, J., & MacLachlan, M. (2018). Access to assistive technology for people with intellectual disabilities: A systematic review to identify barriers and facilitators. *Journal of Intellectual Disability Research*, 62(10), 900–921. <https://doi.org/10.1111/jir.12532>.
7. Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. Retrieved from <https://us.sagepub.com/en-us/nam/making-human-beings-human/book225589>.
8. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (n.d.). *Reports and research studies*. Retrieved from <https://www.european-agency.org>.
9. Individuals with Disabilities Education Act (IDEA). (n.d.). Retrieved from <https://sites.ed.gov/idea>.
10. Knewton Adaptive Learning Platform. (n.d.). Retrieved from <https://www.knewton.com>.
11. Lerner, R. M., & Overton, W. F. (2017). *Handbook of child psychology and developmental science, Vol. 1: Theory and method*. Hoboken, NJ: Wiley. Retrieved from <https://www.wiley.com/en-us/Handbook+of+Child+Psychology+and+Developmental+Science-p-9781118136850>.
12. Little, B. R. (2017). *Who are you, really? The surprising puzzle of personality*. New York, NY: TED Books. Retrieved from <https://www.ted.com/books/who-are-you-really>.
13. Meyer, A., Rose, D. H., & Gordon, D. (2014). *Universal design for learning: Theory and practice*. Wakefield, MA: CAST Professional Publishing. Retrieved from <http://udltheorypractice.cast.org>.
14. Microsoft. (n.d.). *Microsoft HoloLens – Mixed reality technology*. Retrieved from <https://www.microsoft.com/en-us/hololens>.
15. Oculus Rift. (n.d.). *Virtual reality technology*. Retrieved from <https://www.oculus.com/rift>.
16. Parsons, S., & Cobb, S. (2011). State-of-the-art of virtual reality technologies for children on the autism spectrum. *European Journal of Special Needs Education*, 26(3), 355–366. <https://doi.org/10.1080/08856257.2011.593831>.
17. Scope UK. (n.d.). *End the Awkward campaign*. Retrieved from <https://www.scope.org.uk/campaigns/end-the-awkward>.
18. Smart Sparrow Adaptive Learning Platform. (n.d.). Retrieved from <https://www.smartsparrow.com>.
19. Think Inclusive. (n.d.). *Think Inclusive Campaign*. Retrieved from <https://www.thinkinclusive.us>.
20. UNICEF. (n.d.). *Inclusive Education Reports*. Retrieved from <https://www.unicef.org/education/inclusive-education>.